

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909.

Första Kammaren.

N:o 48.

Lördagen den 22 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Anmälades och bordlades Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 28, i anledning af Andra Kammarens beslut på grund af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för beredande af största möjliga kredit på penningmarknaden till åstadkommande af jordbruk och bostäder åt mindre bemedlade personer m. m.;

n:o 29, i anledning af Andra Kammarens beslut på grund af väckt motion angående utredning rörande till industriens understöd upplåten kronojord m. m., och

n:o 30, angående Andra Kammarens fattade beslut rörande skrifvelse till Kungl. Maj:t om upphörande af tullbevakningens patrullering medelst segling och rodd å vissa kuster m. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag, n:o 35, till paragraf i riksdagsbeslutet angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlag.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 19 och 20 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om rätt för Kungl. Maj:t att i visst fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt förhöjd tull eller tillverknings-skatt.

I proposition n:o 84, som hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att, därest

Första Kammarens Prot. 1909. N:o 48.

1

Angående rätt för Kungl. Maj:t att i visst fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt tull eller tillverknings-skatt.

Angående
rätt för
Kungl. Maj:t
att i vissa fall
förordna om
omedelbar till-
lämpning af
ifrågasatt
tull- eller till-
verknings-
skatt.

(Forts.)

Kungl. Maj:t skulle besluta att för Riksdag, sammanträdande under år 1910, framlägga förslag om höjande af tull å kaffe, socker, tobak, vin eller spritvaror eller af tillverkningskatt å brännvin eller socker, Kungl. Maj:t måtte äga att tillika förordna, att den ifrågasatta högre tullafgiften eller tillverkningskatten skulle tillämpas, intill dess Riksdagens beslut i anledning af samma förslag kungjorts, under iakttagande af vissa angifna bestämmelser.

Utskottet hade i detta utlåtande på anförda grunder hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition om rätt för Kungl. Maj:t att i visst fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt tull- eller tillverkningskatt icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Reservation hade afgifvits af friherre *Beck-Friis* samt herrar *Hammarström* och *Trapp*, hvilka ansett, att utskottets yttrande bort hafva följande lydelse:

Da departementschefen i sitt ofvan intagna anförande till statsrådsprotokollet i detta ärende, efter att hafva erinrat om den långa tid, som måste förflyta, innan den i propositionen till innevarande års Riksdag föreslagna ändringen af § 60 regeringsformen kunde vardas genomförd, framhållit, hurusom det vore af vikt, att jämväl för nysberörda tid de olägenheter blefve undanröjda, för hvilkas afhjälpande grundlagsändringsförslaget vore afsedt, vill det synas, som om nu föreliggande proposition vore framlagd under förutsättning af bifall till berörda förslag om ändring af § 60 regeringsformen. Sedan numera sistnämnda förslag i följd af kamrarnas skiljaktiga beslut förfallit, torde därför kunna antagas, att den förutsättningen bortfallit, under hvilken förevarande proposition afgifvits.

Men äfven om ett sådant formellt samband emellan de bägge propositionerna icke skulle föreligga, läser det med hänsyn till den utgång, frågan om ändring af § 60 regeringsformen erhållit, få anses möta öfvervägande betänkligheter, att Riksdagen nu skulle, om också blott för begränsad tid, utan påvisade särskilda skäl, afstå någon del af sin bestämmanderätt öfver bevillingarna.

På grund häraf hemställer utskottet,
att etc. (= utskottet);

Herr *Hammarström*: Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten på att, efter det beslut som kammaren fattade i måndags i grundlagsändringsfrågan, kammaren väl knappast idag kan, utan att förfara inkonsekvent, godkänna motiveringen i det föreliggande betänkandet. Jag behöfver, för att ådagalägga det, endast hänvisa till innehållet i sista stycket på sidan 3, som uttalar en uppfattning, alldeles motsatt den, som fick sitt uttryck i kammarens beslut i måndags. Jag anhaller därför, herr vice talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan med den motivering, som innehålles i reservationen.

Herr *Cavalli*: Jag vill här framhålla den synpunkten, att frå-

gan här gäller hvad Riksdagen tillförene i saken åtgjort. Riksdagen har genom de skiljaktiga beslut, hvori kamrarna stannat, afslagit Kungl. Maj:ts förslag till ändring af 60 § regeringsformen. Det betänkande, som här föreligger, är helt enkelt konsekvensen af det beslut, som då fattades, och motiveringen står icke i strid med utan tvärtom i full öfverensstämmelse med hvad Riksdagen i frågan åtgjort.

Nu har den siste ärade talaren, med framhållande af den ståndpunkt kammaren förut intagit, yrkat en annan motivering, än den utskottet föreslagit, yrkat bifall till den motivering, som blifvit af honom föreslagen. Det spelar ju ingen roll, hvilken motivering kammaren bestämmer sig för, ty någon ändring af beslutet kan icke åstadkommas och har icke heller af talaren påyrkats; men för mig är det ofattbart hvad som skulle vinnas genom bifall till reservanternas förslag. För min del tillåter jag mig hemställa om bifall till utskottets såväl hemställan som motivering.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande, förutom beträffande motiveringen, hvartill han ville återkomma efteråt, yrkats allenast, att utskottets hemställan skulle bifallas.

På sedermera gjord proposition biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Beträffande härefter motiveringen yttrade herr vice talmannen, att i afseende därå yrkats, dels, af herr *Cavalli*, att utskottets förslag skulle bifallas, dels ock, af herr *Hammarström*, att kammaren skulle godkänna det yttrande, som intagits i den af friherre Beck-Friis m. fl. vid betänkandet afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr *Hammarströms* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning af bevillningsutskottets den 19 och 20 innevarande maj bordlagda betänkanden och memorial:

n:o 33, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående särskilda bevillningsavgifter för utlänningar, som i Sverige åtaga sig eller utföra arbete utan att här vara uppförda till beskattning,

n:o 34, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner dels om ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst den 13 september 1907, dels ock angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1910, samt

n:o 35, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 1, 3, 8 och 52 §§ i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelavgiften,

Angående rätt för Kungl. Maj:t att i vissa fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt tull- eller tillverkningsrätt.

(Forts.)

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden och memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 19 och 20 i denna månad bordlagda memorial n:o 73, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande n:o 62 i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af § 16 i värnpliktslagen den 14 juni 1901, dels ock med föranledande däraf väckta motioner, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

*Samman-
jämningsför-
slag i fråga
om lagar om
arrende af
viss jord å
landet inom
Norrländ och
Dalarne m. m.*

Föredrogs ånyo lagutskottets den 19 och 20 innevarande maj bordlagda memorial n:o 74, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande n:o 64, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrländ och Dalarne samt till lag angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrländ och Dalarne, dels ock därmed sammanhängande motioner.

I utlåtande n:o 64, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrländ och Dalarne samt till lag angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrländ och Dalarne, dels ock därmed sammanhängande motioner hade lagutskottet hemställt, att Riksdagen, under förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kunnat i oförändradt skick af Riksdagen bifallas, måtte i anledning af propositionen samt herr Staaffs m. fl. och herr Lindhagens m. fl. i ämnet väckta motioner för sin del antaga lagar af den lydelse, ut skottets nämnda utlåtande innehåller.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hade vid behandlingen af detta utlåtande kamrarna stannat i olika beslut.

I ändamål af sammanjämkning mellan de olika beluten hade utskottet i nu föredragna memorial hemställt,

1) att antagandet af hvartdera af förevarande lagförslag gjordes beroende af att det andra förslaget af båda kamrarna jämväl antoges;

2) att kamrarna, med frånträdande af sina förut fattade beslut rörande 2 och 4 §§ i förslaget till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrländ och Dalarne, måtte besluta, att dessa §§ skulle erhålla den lydelse, som innehölles i Kungl. Maj:ts proposition, samt att Andra Kammaren, med frånträdande af sitt beslut beträffande 21 § i sistnämnda lagförslag, biträdde Första Kammarens beslut beträffande samma §, äfvensom att kamrarna, i hufvudsaklig öfver-

ensstämmelse med Andra Kammarens beslut beträffande 11 § i sistnämnda lagförslag, måtte antaga följande lydelse af denna §: *Samman-
jämningsför-
slag i fråga
om lagar om
arrende af
viss jord å
landet inom
Norrland och
Dalarnem.m.*

»11 §.

Har arrendatorn genom nyodling eller annan jordförbättring än sådan, som afser bättrande af brister efter ty i 8 § tredje stycket sägs, på ett varaktigt sätt förökad fastighetens värde, njute han ersättning därför af jordägaren, när fastigheten afträdes; dock att ersättning för nyodling ej utgår med mindre jordägaren lämnat skriftligt samtycke till nyodlingen eller arrendatorn före dess företagande hos jordägaren anmält sin afsikt att odla samt därvid angifvit platsen och de ungefärliga gränserna för det tillämnade odlingsområdet äfvensom genom intyg af behörig person styrkt, att området lämpar sig för odling och att odlingen är för fastigheten fördelaktig. Behörig att utfärda intyg, som nu sagts, är i statens eller hushållningssällskaps tjänst anställd landbruksingeniör, agronom eller jordbrukskonsulent, så ock annan, som Konungens befallningshafvande tillerkänt behörighet därtill.

Ersättning, som nu sagts, skall beräknas efter det ökade värde, fastigheten till följd af nyodlingen eller jordförbättringen kan anses äga, då den af arrendatorn afträdes; dock må ersättningen ej öfverstiga den för arbetets utförande nödiga kostnad.

Har arrendatorn i aftalet tillförsäkrats rätt till ersättning för förbättring i vidare mån än nu är sagdt, vare det gällande.»

3) att kamrarne, med frånträdande af sina fattade beslut beträffande 1 § i förslaget till lag angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne, måtte besluta, att denna § skulle erhålla följande lydelse:

»1 §.

Finnes å fastighet på landet, tillhörig bolag eller förening för ekonomisk verksamhet, åker och äng i den omfattning, att själfständigt jordbruk därå kan idkas, skall uppsikt, på sätt nedan förmäles, hållas däröfver att jordbruket å fastigheten icke nedlägges eller ägor och byggnader eljest så vanvårdas, att jordbrukets vidmakthållande därigenom äfventyras.

Lag samma vare, där fastigheten tillhör enskild person, hvilken uppenbarligen besitter fastigheten hufvudsakligen för att tillgodogöra sig skogsafkastningen och icke är mantalsskrifven å fastigheten eller å fastighet, som är i sambruk med densamma.

Är fastigheten utarrenderad i enlighet med lagen om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne, skall hvad nu sagts äga tillämpning allenast i den mån jordägaren är enligt nämnda lag för vidmakthållande af fastigheten ansvarig.

(Forts.)

Samman-
jämningsför-
slag i fråga
om lagar om
arrende af
vissa jord å
landet inom
Norrland och
Dalarne m. m.

Vid pröfning af frågorna, huruvida å fastighet finnes åker och äng af sådan omfattning att själfständigt jordbruk därå kan idkas och om fastighet besittes hufvudsakligen för skogsafkastningens tillgodogörande, skola i samma ägares hand befintliga, genom ägostyckning eller jordafsöndring skilda områden af samma hemman betraktas såsom en fastighet.»

(Forts.)

samt att Andra Kammaren, med frånträdande af de af sitt förut fattade beslut beträffande denna § föranledda beslut rörande 3 och 8 §§ i sistberörda lagförslag och lagförslagets rubrik, i hvad sistnämnda paragrafer och rubriken afveke från Kungl. Maj:ts förslag, måtte biträda samma förslag i sist afsedda delar.

Herr Hägglund: Enär jag beträffande den föreliggande sammanjämkningen hyser betänkligheter, skall jag tillåta mig att såsom representant för de orter, som lagarna afse, uttala dessa mina betänkligheter.

Då sammanjämkningen af dessa speciallagar för Norrland vid 1907 års riksdag förelåg till behandling i denna kammare, uttalade jag mig äfven då mot desamma. Denna kammare afslog också då dessa tvångslagar. Jag medgifver visserligen, att de nu föreliggande lagarna äro något modifierade, och det var därför som jag, ehuru icke utan motvilja kunde vara med om att acceptera desamma vid deras första behandling här i kammaren. Men nu har lagutskottet vid sammanjämkningen nödgats skärpa bestämmelserna i lagförslaget till följd af medkammarens tidigare beslut, och det är däremot jag nu vill uttala mig. Jag förbigår därvid stadgandena om att jordägaren skall ha skyldighet att under hela arrendetiden vidmakthålla åbyggnaderna och att man med böter upp till 2,000 kronor söka »uppigga» jordägare — som anses vanhäfa sitt jordbruk — och detta för *hvarje* jordbruk, som jordägaren äger och finnes vansköta, ehuru det nog vore frestande att jämväl däremot något erinra såsom något emot vår hittills följda rättsgrundsats stridande. Det är däremot i fråga om bestämmelserna i 11 §, som jag i synnerhet fäster mig. Att arrendator *emot jordägarens vilja* skall kunna vidtaga nyodlingar å det arrenderade området och *därför vara berättigad till ersättning af jordägaren*, synes mig rättsvidrigt.

Visserligen stadgas, att området skall lämpa sig för odling, och att odlingen är för fastigheten fördelaktig, men hvem skall afgöra detta? Jo landbruksingenjör, agronom, jordbrukskonsulent eller en af Konungens befallningshafvande därtill förordnad person. Ja, men, mina herrar, har man därigenom anledning vara fullt förvissad, att frågan kommer att läggas i fullt lämplig hand, en hand, som äger att *ensam* afgöra om odlingen är för jordbruket nödig och nyttig, och om den sålunda bör af jordägaren bekostas? Jag tviflar därpå.

Mången jordbruksingenjör, agronom eller konsulent har jag hört

vara för nyodlingar i Norrland så entusiastiskt stämd, att jag tror, att de skulle kunna med glädje intyga, att det lönar sig att odla, där det är uppenbart, att odlingen skulle draga dryga kostnader utan motsvarande nytta.

Men ännu värre ställer det sig med dem, som förordnats af Konungens befallningshafvande; och deras intyg är lika gällande. Vidare bör man beakta att det är arrendatorn som ensamt kallar den sakkunnige att syna och afgöra om odlingen »är nödig och nyttig». Nekar en af dessa sakkunnige att tillstyrka odlingen, går arrendatorn till en annan, som är mera medgörlig — så att i realiteten ligger afgörandet i arrendatorns egen hand — han får tillfälle att på sådant sätt döma i egen sak — jordägaren ohörd.

Den som varit i tillfälle att under gårdagen i Andra Kammaren åhöra en Konungens befallningshafvandes yttrande i den föreliggande frågan kan hafva skäl att få den uppfattningen, som jag här uttalat. Denne Konungens befallningshafvande förklarade i går i Andra Kammaren, att han för sin del ville vara med om långt strängare lagar än de föreliggande, men han tog detta nu till en början under hopp om att sedan få något ännu strängare emot jordägaren. Jag är viss om att de personer, som förordnats af en dylik Konungens befallningshafvande, skola komma att klämma efter rätt duktigt, när det gäller att tillämpa lagparagrafernas bestämmelser.

Målet, till hvilket lagförslagets upphofsman syftar, är ingalunda att upphjälpa jordbruket och att skydda den själfägande jordbrukarklassen i Norrland. Långt därifrån. Målet är ett helt annat, och det målet finner man, om man läser herr Lindhagens reservation till Norrlandskommitténs betänkande. Herr Lindhagen säger där öppet, att han icke med sitt förslag afser att skydda jordbruket. Nej, han vill göra det för bolagen så olidligt som möjligt, så att det slutligen blir nödvändigt att öfverlämna jorden till staten, till det allmänna. Det är hufvudsyftemålet. Man börjar i Norrland med en sådan lagstiftning, och jag är viss om att man nöjer sig nog icke, förrän man nått Skåne. De föreliggande lagförslagen äro ett stort steg, som jag nämnt, emot detta mål, en sträfvän, som säkerligen icke gagnar vare sig det allmänna, den enskilde eller Norrland i dess helhet. Detta hämmar, i stället för att främja, utvecklingen af Norrlands utvecklingsmöjligheter, och dessa lagar komma icke heller att öka eller ens bevara den själfägande jordbrukarklassen i Norrland. Jag vill ingalunda göra mig till någon försvarare för trävarubolagens handlingsätt i Norrland — visst icke — men jag vågar dock påstå att det är med deras tillhjälp, som jordbruket på många ställen blifvit upphjälpt och att befolkningen erhållit en långt bättre tillvaro däruppe i Norrland än den hade det förrän trävaruörelsen tog sin början därstädes — och jag är viss om att det vore en återgång till de gamla knappa förhållandena, om man kringskar möjligheten för bolagen att med framgång bedriva sin verksamhet.

*Samman-
jämkningsför-
slag i fråga
om lagar om
arrende af
viss jord å
landet inom
Norrland och
Dalarna m. m.
(Forts.)*

Samman-
jämningsför-
slag i fråga
om lagar om
arrende af
viss jord å
landet inom
Norrländ och
Dalarne m. m.
(Forts.)

Man säger, att dessa nyodlingar komma icke att blifva så omfattande och komma icke att kräfva så stora kostnader. Arrendatorn är icke mäktig att företaga några stora odlingar, och det kan sålunda icke blifva tal om några större belopp. Jag för min del hyser den uppfattningen, att arrendatorn, då han på detta sätt inbjudes, skall, såvidt han kan, vidtaga alla möjliga odlingar, då han vet, att han härför får betaldt och under tiden han har arrendet får draga nytta af odlingarna.

Jag kan förstå, och jag har med min röst bidragit till ett förbud för bolagen att i Norrländ förvärfva jordbruk. Detta anser jag riktigt, ty det kan ju vara och är enligt min mening i sin ordning, att icke bolagen få blifva ägare till allt för stora jordområden — därigenom förminkas naturligtvis den själfägande jordbrukarklassen — men det strider emot mina rättsbegrepp att lagstifta på sådant sätt, som uppenbart verkar så, att *jordägaren skall nödgas afstå och öfverlämna det han redan äger*. Det är visserligen sant, att »land skall med lag byggas», men det fordras, att lagen hvilat på fullt rättvis grund och träffar *hvar man lika*. Så är icke förhållandet med dessa lagar. Äfven om det vore fråga om en lagstiftning mot mörkrets makter, måste man se till att lagstiftningen hvilat på rimlighet och rättvisa.

Dessa lagförslag äro frammanade under trycket af en med konstlade medel uppjagad opinion, dock mera i pressen och här i Riksdagen, än ute på landet där uppe i Norrländ.

Är det riktigt, är det klokt, att i trötthetens tecken denna kammare skall för en sådan oopinions skull falla till föga, öfvergifva sin uppgift att, innan nya lagförslag antagas, noga se till att de äro byggda på goda och rättfärdiga rättsprinciper?

Jag har såsom representant för Norrländ vågat framställa detta spörsmål, innan kammaren går att fatta sitt afgörande beslut i frågan, och framför allt för att för min ringa del afgifva en allvarlig protest mot tanken på en vidare fortsättning af ett än olidligare tvångslagstiftningsarbete för Norrländ.

Min åsikt är den, att denna kammare icke bör gå längre än den redan gjort, då den antog lagarna, då desamma senast förelågo för kammarens behandling. Någon jämkning däröfver är ur min synpunkt sedt att gå för långt.

Utskottet har i fråga om sammanjämkningen emellertid varit om sitt föreliggande betänkande enigt. Jag skall därför för min del icke nu under ärendets sista behandling bära fram någon sten, på hvilken frågan kan falla, och därför, herr talman, har jag icke något yrkande att nu framställa.

Herr Afzelius: Kammaren känner förut noggsamt min uppfattning i denna fråga — den är alldeles motsatt den föregående ärade talarens.

Hvad den s. k. förbudslagstiftningen beträffar ansåg jag den vara ett mycket konstladt medel, hvars effekt kunde blifva ytterst tvifvel-

aktig och som icke af annan anledning kunde försvaras annat än på grund af en absolut nödvändighet att göra något. En arrendelag däremot för Norrland anser jag vara en i och för sig fullt riktig och naturlig tanke. Att i ett land, där industriens intressen dominera samhället, staten söker hålla uppe jordbruksintresset och det jordbrukande befolkningens intressen, det anser jag fullt riktigt. Jag skall vid detta tillfälle icke ingå på några detaljer, ty jag hoppas, att striden nu är slut. Men hvad särskildt denna punkt beträffar, om odlingar och den räddhåga man visar för dessa bestämmelser, förvånar den mig i sanning. Den som känner utländsk lagstiftning, speciellt den engelska, och den vidsträckta rätt till ersättning, som där i allmänhet tillerkännes en arrendator, han kan icke med skäl betrakta dessa specialbestämmelser såsom en orättfärdighet.

Som sagdt, jag hälsar detta sammanjämningsförslag med stor glädje. Jag tror icke, att jag öfverdrifver mycket, om jag säger, att denna lagstiftningsfråga är en af de största och viktigaste, som varit förelagda denna Riksdag, och att det beslut, som jag nu hoppas kammaren fattar, kan betecknas såsom ett af de lyckligaste från denna 1909 års riksdag.

Jag yrkar bifall till sammanjämningsförslaget.

Häri instämde herrar *Björklund* och *Skytte*.

Herr Berggren: Jag ber att få bemöta den ärade talaren på Västernorrlandsbänken.

Han slutade sitt anförande med att tala om att det var icke behofvet af en arrendelag uppe i landet, som egentligen gjorde sig så mycket gällande, utan det var en uppjagad opinion därför hufvudsakligen i Riksdagen och i pressen.

Jag ber då att få framhålla, att det är just sådana anföranden, som det han höll, som uppjaga en afvog opinion inom kammaren och försöka snedvrída en fråga, hvarpå man arbetat under många år. Han framhöll bland annat, att målet med denna lag icke vore att upphjälpa jordbruket utan någonting helt annat, och häntydde på det förslag, som en ledamot af Andra kammaren, herr Lindhagen, framställt. Det är mellertid nu icke fråga om några Lindhagenska förslag — dem taga vi nog afstånd från allihopa — utan det är fråga om ett förslag, som verkligen afses att upphjälpa det försämrade jordbruket i öfre Norrland. Det är således afsedt att befordra utvecklingen och icke, såsom den förste talaren sade, att rent af hindra den, ty om det fortfätter, såsom hittills med jordbruket å dessa många hemman, som tillhöra de stora bolagen, kommer jordbruket å dem att gå tillbaka.

Han yttrade vidare, att det skulle vara svårt att bestämma, om de mycket omdebatterade nyodlingarna skulle blifva till något värde för hemmanen, och omnämnde de personer, som voro föreslagna att verkställa uppskattningen. Ja, vill man komma med misstro-

Sammanjämningsförslag i fråga om lagar om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne m. m
(Forts.)

ende, kan man i hvilken fråga som helst framkasta tvifvel, huruvida föreslagna kommittéer eller enskilda personer äro lämpliga och dugliga för sina uppdrag. Jag tror dock, att de ifrågasatta personerna verkligen kunna bedöma den saken. Och för öfrigt tror jag, att det finnes möjlighet att öfva påtryckning på värdesättarna, om det skulle visa sig, att de på något sätt gå öfver sin befogenhet. Det kan omöjliggen vara förenadt med landets och Norrlands bästa att längre uppskjuta denna viktiga fråga. Den är genomarbetad. Jag tror, att det vore högst beklagligt, om den vid denna riksdag fölle, och det kan ifrågasättas, huruvida en regering, om den nu faller, kan våga taga upp den igen, då Första Kammaren är så motsträfvig att taga denna lag.

Samman-
jämningsför-
slag i fråga
om lagar om
arrende af
viss jord å
landet inom
Norrland och
Dalarne m. m.
(Forts.)

Jag för min del hoppas, att kammaren måtte taga det nu framlagda sammanjämningsförslaget.

Herr Uppström: Jag har icke begärt ordet för att bemöta de anmärkningar, som vi åter fått höra mot den s. k. Norrlandslagstiftningen. Den frågan är genom kammarens beslut vid ett föregående tillfälle afgjord. Vid detta tillfälle hafva vi endast att pröfva, huruvida det sammanjämningsförslag, som lagutskottet framlagt, är sådant, att det kan antagas, d. v. s. huruvida den åtgärd, som det ålegat lagutskottet att vidtaga, är så utförd, att den kan godkännas på de grunder, om hvilka bägge kamrarna redan förut förenat sig.

Jag anhåller värdsamt, att kammaren nu ville bifalla sammanjämningsförslaget och icke, såsom det skedde för ett år sedan, genom betänkligheter i ett par detaljer bringa hela frågan på fall och utsätta den för nya äfventyrligheter, hvilkas slut vi icke kunna bestämdt beräkna. Jag hoppas, att denna afdelning af Norrlandslagstiftningen må med denna riksdag vara afslutad, så att det blir fred i detta hänseende.

Jag anhåller om bifall till lagutskottets förslag.

I detta anförande instämde herr *Kinberg*.

Herr Fahlén: Äfven jag ber att få yrka bifall till det nu föreliggande sammanjämningsförslaget.

Jag kunde icke underlåta att begära ordet, då jag hörde den förste talaren yttra, att här var fråga om en lösning i trötthetens tecken. Så är icke förhållandet, utan tvärtom; bakom detta förslag ligger ett betydande arbete, som utförts icke i trötthetens utan i det vakna intressets tecken och under fullt medvetande af frågans utomordentliga vikt, och det är enligt min tanke på ett synnerligen lyckligt sätt, som utskottet kunnat lösa de skiljaktigheter, som förelågo mellan de olika meningar, som i frågan gjort sig gällande.

Talaren förmenade, att denna kammare icke skulle kunna gå längre, än den gick, då den behandlade den ifrågasvarande Kungl. propositionen. Ja, skulle man i allmänhet ställa sig på en sådan

ståndpunkt, kan jag sannerligen icke förstå, huru man skall kunna få till stånd något lagstiftningsarbete. För att komma till en sammanjämkning måste ju hvardera sidan uppgifva något af sin ståndpunkt, och vid detta tillfälle har det sannerligen icke varit denna kammare, som behöft göra de största eftergifterna, utan de största eftergifterna hafva ovedersägligen blifvit gjorda från Andra Kammarrens sida.

Jag ber vördsamt att få ansluta mig till det yttrande, som vi nyss hört från den ärade talaren på Stockholmsbänken och att i likhet med honom få på det varmaste hemställa, att kammaren ville bifalla det föreliggande förslaget.

Herr Trygger: Denna kammare har efter moget öfvervägande antagit en arrendelag för Norrland; kammaren har flera gånger förkastat förslag om en vanhäfDSLag och nu hafva vi i dess ställe fått en uppsiktslag, hvilken kammaren godkänt. Under sådant förhållande lär det icke vara möjligt annat, än att kammaren godkänner detta lagutskottets betänkande, såvida man icke kan göra gällande att sammanjämkningen är på sådant sätt åstadkommen, att den icke skäligen kan tillfredställa kammaren. Men jag tror, att om man granskar denna sammanjämkning, skall man finna, att kammaren fått allt hvad den rimligen kan begära. Hvad särskildt först arrendelagen vidkommer, skulle visserligen Första Kammarren acceptera Andra Kammarrens förslag ifråga om ersättning för nyodling, men icke helt och hållet, utan med ett väsentligt tillägg. I fråga om den af arrendator verkställda nyodling, hvarom talas i paragraf 11, skall nämligen styrkas, att området ifråga är lämpligt för odling, men icke blott det utan också, att odlingen är för fastigheten fördelaktig. Hvad sedermera uppsiktslagen beträffar, har Andra Kammarren helt och hållet lämnat sin ståndpunkt, som gick ut på en vanhäfDSLag, och i stället godkänt denna uppsiktslag, och den modifikation i kammarrens förra beslut, som utskottet har föreslagit, står icke i principiell strid med detta, utan är blott ett närmare utförande af den tanke, som ligger till grund därför. Första Kammarren fasthöll därvid, att en jordägare icke skulle vara ansvarig för den vanskötsel som en arredator gjorde sig skyldig till. Denna ståndpunkt är fortfarande bibehållen, men därvid är uttryckligen tillagdt i första paragrafen, att jordägaren blir ansvarig icke blott för den vanskötsel, som åkommer de hemman, som icke äro utarrenderade, utan också för den bristande vård, som föreligger å ett utarrenderadt hemman, för såvidt nämligen jordägaren är den, som härför är ansvarig, och detta gäller närmast byggnadsskyldigheten, som åligger jordägaren enligt arrendelagen. Är det nu så, att sammanjämkningen är verkställd på ett riktigt sätt, torde kammaren finna berättigadt, att den blir af kammaren godkänd, hvartill jag äfven yrkar bifall.

Herr Juhlin Dannfelt: Det anförande, som den förste

Sammanjämkningsförslag i fråga om lagar om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarnem. m.

(Forts.)

*Samman-
jämningsför-
slag i fråga
om lagar å
arrende af
viss jord å
landet inom
Norrland och
Dalarnem. m.*

(Forts.)

talaren här hade, gick egentligen ut på ett underkännande af hela denna lag, och det torde icke vara anledning att nu, då det gäller blott sammanjämnningen bemöta detta anförande i dess helhet, men mot ett af de skäl, han androg mot gillandet af sammanjämningsförslaget, nämligen det, att enligt hans åsikt en jordägare kunde tvingas att betala ersättning för sådan nyodling, som icke vore värd betalning, får jag erinra, att skyldigheten för en jordägare att lämna ersättning i dylika fall icke är fastställd därigenom, att en sakkunnig person förklarar att den mark, som afses för nyodling, är tjänlig och lämplig därtill, utan det återstår att vid afträdet bevisa att genom nyodlingen åstadkommits en varaktig förökning af egendomens värde. Vid sådant förhållande kan jag icke se, att jordägareintresset på något sätt blifvit trädt för nära, och jag anhåller därför att få yrka bifall till sammanjämningsförslaget.

Grefve Lewenhaupt: Jag kan lika litet nu som förra gången, då denna fråga var före, gilla, att Första Kammaren frånträder en princip, som man hållit på här i landet sedan urgammal tid. Det är nämligen den gamla grundsatsen, att jordägaren bör bestämma öfver sin egendom, och han bör naturligtvis också kunna bestämma öfver densamma, om han har den utarrenderad, samt afgöra, huru en arrendator med egendomen skall förfara. Det är ett gammalt förhållande; denna grundsats har varit tillämpad i alla tider, och utan att denna blir fastslagen som princip tror jag icke någon varaktig fred mellan jordägare och arrendatorer kan komma till stånd. Nu har emellertid lagutskottet i sin sammanjämnning frånträdt denna princip. Det är nämligen så, att en jordägare icke skulle hafva bestämmanderätt ifråga om, huru en arrendator skall förfara med fastigheten, utan detta skulle blifva beroende på andra mellankommande personer, personer om hvilkas auktoritet man kan hafva god förhoppning, men om hvilka man ändå icke vet, huruvida den är sådan, att den verkligen kan afväga de förhållanden, som den bör afväga. Om vi till exempel tänka oss, såsom jag yttrade förra gången frågan var före, att en arrendator innehar en egendom däruppe i Norrland, med jämförelsevis liten åkerareal men tämligen goda ängs- och betesmarker, och han tager ditut en landtbruksingenjör samt säger till denne: detta är god odlingsmark, och kan ni icke skrifva under ett intyg därpå? »Jo, gärna», blir svaret, och såsom innehafvare af detta intyg sätter han plojen på ängs- eller betesmarken och plöjer upp densamma. Detta kan äga rum några år innan arrendet skall afträdas till jordägaren. Arrendatorn tager flera hafreskördar därå utan att tillföra en lämplig ersättning i näringskraft, hvilket naturligtvis blir en gifven följd om åkerarealen är förhållandevis större än den bort vara jämfördt med det kreatursantal som hålles därstädes; i sådant fall blir egendomens växtkraft uttömd. När så arrendet skall lämnas begär arrendatorn betalt för odling och får det. Enligt detta sammanjämningsförslag skulle jordägaren

vara tvungen att lämna honom ersättning för å egendomen nedlagdt odlingsarbete, och arrendatorn får således icke allenast ersättning för gjorda odlingar utan också ganska stor behållning på de skördar, han tagit under de sista åren han innehade egendomen. Detta anser jag vara ett sätt att »klå» en jordägare, såsom man säger i vanligt tal, men det kan icke vara förenligt med en god arrendelag att försöka skapa sådana förhållanden att icke endast jordägaren blefve skyldig att bygga och lämna ersättningen för nyodlingar utan också utsattes för risken att få sin egendom betydligt försämrad och utsugen. Man kan icke skrifva någon lag så, att icke en arrendator genom att taga stora sädesskördar, under det han håller liten kreatursstock, väsentligen försämrar den arrenderade egendomen. Det synes mig att, om man nu skulle godkänna denna princip, rätt stor fara vore för handen, att härigenom samma princip äfven kan komma att blifva gällande i arrendelagen för det öfriga Sverige, och får jag därför yrka afslag på detta sammanjämningsförslag.

Sammanjämningsförslag i fråga om lagar om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarnem. m.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 18 och 19 i denna månad bordlagda utlåtande, n:o 26, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande arbetslöshet och arbetslöshetsförsäkring, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 18 och 19 innevarande maj bordlagda utlåtande, n:o 27, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser rörande automobiltrafik, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och som Andra Kammarens i ämnet fattade beslut således ej blifvit oförändradt antaget, skulle jämlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen ärendet till Andra Kammarerna återlämnas för vidare behandling.

Vid föredragning af sammansatta stats- och lagutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 11, med hemställan om anvisande af ersättning åt sammansatta stats- och lagutskottets sekreterare och vaktbetjäning, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid föredragning af bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkanden:

n:o 36, i anledning af väckt motion angående eventuell höjning af tullsatserna å maltdrycker, och

n:o 37, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1910,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Angående
en extra in-
komstskatt för
år 1910.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 38, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående en extra inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1910 äfvensom en i ämnet väckt motion.

Genom proposition, n:o 71, af den 5 mars 1909 hade Kungl. Maj:t, under åberopande af, bland annat, det vid propositionen angående statsverkets tillstånd och behof fogade protokoll öfver finansärenden för den 12 januari 1909, föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till fyllande af statsverkets behof för år 1910 åtaga sig en särskild bevillning af 2,400,000 kronor under benämning af extra inkomstskatt att, utan sammanblandning med öfriga kronoutskylder, på grund af 1910 års inkomstskattetaxering utgå med 15 öre för hvarje hundratal af det enligt förordningen om inkomstskatt beräknade belopp, efter hvilket den vanliga inkomstskatten utginge; börande denna extra inkomstskatt på enahanda sätt som bevillningen af fast egendom samt af inkomst af vederbörande vid de för betalning af kronoutskylder infallande uppboresstämorna uppbäras och i behörig ordning redovisas.

I sammanhang med den kungl. propositionen hade utskottet till behandling förehaft en af herr *Staaff* m. fl. inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 221, däruti yrkats, *dels* att Riksdagen måtte afslå Kungl. Maj:ts proposition n:o 18 angående ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen angående tillverkning och beskattning af malt-drycker, *dels ock* att Riksdagen, med afslag å Kungl. Maj:ts proposition n:o 71 angående en extra inkomstskatt att upptagas i rikstaten för år 1910, måtte såsom bidrag till fyllandet af statsverkets behof för år 1910 åtaga sig en särskild bevillning af 5,800,000 kronor under benämning af extra inkomstskatt att, utan sammanblandning med öfriga kronoutskylder, på grund af 1910 års inkomstskattetaxering utgå med 36 öre för hvarje hundratal af det enligt förordningen om inkomstskatt beräknade belopp, efter hvilket den vanliga inkomstskatten utginge; börande denna extra inkomstskatt på enahanda sätt som bevillningen af fast egendom samt af inkomst af vederbörande vid de för betalning af kronoutskylder infallande uppboresstämorna uppbäras och i behörig ordning redovisas.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på andragna skäl hemställt

1:o) att Riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition, såsom bidrag till fyllande af statsverkets behof för år 1910 åtaga sig en särskild bevillning af 2,400,000 kronor under benämning af extra inkomstskatt att, utan sammanblandning med öfriga kronoutskylder, på grund af 1910 års inkomstskatte-taxering utgå med 15 öre för hvarje hundratal af det enligt förordningen om inkomstskatt beräknade belopp, efter hvilket den vanliga inkomstskatten utginge; börande denna extra inkomstskatt på enahanda sätt som bevillningen af fast egendom samt af inkomst af vederbörande vid de för betalning af kronoutskylder infallande upp-bördsstämmorna uppbäras och i behörig ordning redovisas;

2:o) att herrar Staafts m. fl. förevarande motion, i hvad den rörde en extra inkomstskatt, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr Östberg, Johan: Kammaren har nyss fattat beslut angående en inkomstskatt för år 1910 och här är nu fråga om åtagandet af en inkomstskatt till för samma år. Jag tror icke den form, som här föreslås, för ökning af inkomstskatten är den lämpligaste eller den lyckligaste. Här har föreslagits, att den höjning i inkomstskattesiffran, som man vill hafva fram för att få budgeten att gå ihop, skulle ernås genom en tillökning i inkomstskatten af 15 procent, samt att detta skulle uppbäras och redovisas i sammanhang med inkomstskatten, men såsom en extra skatt.

Det har sagts, att denna form lämpligen kunde väljas i detta fall, därför att här är fråga att täcka en brist, som uppkommit i 1908 års statsreglering och det således vore ett alldeles särskildt behof som antages vara tillfälligt. Det säges ock i den Kungl. statsverkspropositionen, att denna skatt »själfmant erbjuder sig», samt att den är af sådan natur »att skattesystemet i öfrigt däraf ej påverkas.»

Nu förhåller det sig i alla fall så, att den reella grunden till denna brist i statsregleringen är nedgången i inkomster för statens järnvägar, såsom också har anförts. Således, i form kan detta behof hafva utseende af att vara ett alldeles extra behof, men i realiteten är det nog ett sådant som kommer att fortfara. Men äfven om det vore ett alldeles extra behof, förefaller det mig, som skulle det vara skäl att, vid uttagande af ett högre belopp af inkomstskatten, låta de bestämmelser, som för sådant ändamål äro erforderliga, sammanföras med bestämmelserna angående inkomstskatten i allmänhet. Detta har icke allenast formell utan också reell betydelse.

Nuvarande inkomstskatt är ju ordnad efter en skala, som visserligen kallas progressiv, men som i realiteten, liksom alla andra skatteskalor är degressiv, d. v. s. man bestämmer en högsta gräns, till hvilken skatten får gå och graderar sedermera skatten nedåt. Härigenom undgår man den anmärkning, som eljest skulle kunna

*Angående
en extra in-
komstskatt för
år 1910.*

(Forts.)

Angående
en extra in-
komstskatt för
år 1910.

(Forts.)

göras mot den progressiva beskattningen eller att den konsekvent utförd i vissa fall kan leda till konfiskation af hela inkomsten. Men genom att tillägga en procentsats af 15 procent bryter man mot den degressiva principen och öfvergår till den rent progressiva, ty om man lägger till 15 procent å hvarje utgående skattebelopp blir det icke sant, hvad gällande inkomstskattelag stadgar, enligt hvilket högsta procentalet för inkomstskatten är 4 procent å inkomstbeloppet. Det blir nu i stället 4,60 procent, och man gör på detta sätt, som af flertalet nog icke kommer att uppmärksammas, den öfre gränsen för inkomstskatten flytande. Det har också redan visat sig att det exempel, som i den kungl. propositionen gifvits, mycket lärtäktigt och snabbt efterföljts. Så har systemet att uttaga en särskild skatt för fyllande af ett särskildt statsbehof redan vid denna riksdag föranledt en motion i Andra Kammaren, som just afsåg att för ett alldeles oomtvistligt tillfälligt utgiftsändamål upptaga en särskild skatt. Och vidare: om det går så behändigt att öka skatteprogressionen samt bryta med den degressiva principen, hvarför då endast lägga till 15 procent? Hvarför icke lägga till mer, lägga till 30 procent eller mera. I denna riktning har man ju ock fått bevittna en stor motion, jämväl i Andra Kammaren. Det hela ser ju ganska oskyldigt ut, men i själfva verket innebär det en högst betydande förskjutning i skatteskalen, och hvarje procents tillägg ökar ändå starkare skattens progression.

Nu kan man tvista och tvista länge nog, om huru mycket bör uttagas på inkomstskattevägen eller med direkt beskattning, och man har drifvit den satsen, att här i landet de direkta skatterna skulle vara relativt små. I själfva verket, såsom ock herr statsrådet och chefen för finansdepartementet jämväl påvisade under debatten om maltskattefrågan i Andra Kammaren, är dock så ingalunda förhållandet. Våra direkta skatter äro, om man tager tillbörlig hänsyn till den kommunala beskattningen, tvärtom sådana, att de mycket väl uthärda en jämförelse med de direkta skatter, man åtagit sig i andra länder.

Emellertid, skall man öka den direkta inkomstbeskattningen, synes det mig, att man bör gå den vägen, att inarbeta bestämmelserna härom bland dem, som gälla för inkomstskatten i allmänhet, så att man icke får en inkomstskattelag, hvars bestämmelser i själfva verket icke gälla. Ty annars komme hvad som står i denna lag om skatteskalen att icke längre vara gällande; bokstafven står där, men skulle i själfva verket icke hafva gällande kraft genom detta tillägg om en extra inkomstskatt. Jag tror, att detta sätt att gå tillväga innebär en viss våda för framtiden, och har ansett mig skyldig att fästa uppmärksamheten därpå, då det för öfrigt är min öfvertygelse, att en sådan skatt som denna icke kommer att afskaffas så fort, ty statsverkets behof af ökade inkomster kommer nog att bestå åtskilliga år framåt. Detta behof bör möjligtvis täckas i något högre grad än nu genom inkomstskatten, men då böra stadgandena

hårom införas i själfva inkomstskattelagen, så att man får alla dessa bestämmelser på enhetligt sätt ordnade. Det innebär icke någon större svårighet att ordna saken på denna väg, och inkomstskatten är ju, såsom förut nämnts, i sig själf konstitutionelt sedt, af tillfällig beskaffenhet, samt beslutes för hvarje riksdag.

*Angående
en extra in-
komstskatt för
år 1910
(Forts.)*

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i nu föredragna betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af andra särskilda utskottets under gårdagen bordlagda memorial, n:o 8, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Herr vice talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 8 på aftonen.

Upplästes och godkändes första särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 194, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition, n:o 39, med förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m.;

n:o 195, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition, n:o 40, med förslag till ecklesiastik boställsordning; samt

n:o 218, med anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillsättning af prästerliga tjänster, dels väckta motioner i ämnet.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 197, i anledning af väckt motion om stämpel å bevis om tillstånd att köra med automobil å allmän väg eller gata m. m.;

n:o 198, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 1, 3, 8 och 52 §§ i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften;

n:o 199, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper; samt

n:o 200, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner dels om ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst den 13 september 1907, dels

ock angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1910, äfvensom en i ämnet väckt motion.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 212, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning;

n:o 213, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 6, 7 och 8 §§ i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom samt till lag om ändrad lydelse af 125 och 127 §§ konkurslagen;

n:o 214, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län;

n:o 215, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående husbehofsskogar inom vissa områden samt lag om ändrad lydelse af 2 § i lagen den 24 juli 1903 angående skyddsskogar, äfvensom Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om uteslutande tills vidare af rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden och lag angående marks afstående för nomadlapparnas behof vid afvittring ofvan odlingsgränsen;

n:o 216, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881; samt

n:o 217, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 33, 35 och 37 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, till lag om ändrad lydelse af 79 och 104 §§ utsökningslagen, till lag om särskild värdering af afsöndrad lägenhet samt till lag om ändrad lydelse af 1 § andra stycket och 2 § andra stycket i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet, dels och en i samband därmed stående motion.

Justerades tio protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,5 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 22 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial:

n:o 220, angående statsregleringen för år 1910; och

n:o 221, angående öfverlämnande till Kungl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 1, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till Kungl. hof- och slottsstaterna;

n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel omfattande anslagen till landtförsvarsdepartementet;

n:o 5 angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet;

n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; samt

n:o 176, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om anslag för anläggning af ny farled mellan Vänersborg och Göteborg.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 219, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af § 16 i värnpliktslagen den 14 juni 1901, dels ock en med föranledande därpå väckt motion; samt

n:o 220, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne samt till lag angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne, dels ock i samband därmed stående motioner.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för denna dag, hvar efter kammaren åtskildes kl. 8,6 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Söndagen den 23 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 182, till Konungen, angående ändrade grunder för val af sjömanshusdirektion m. m.

Vid föredragning af statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial:

n:o 220, angående statsregleringen för år 1910, och

n:o 221, angående öfverlämnande till Kungl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Vid föredragning af Första Kammarrens tillfälliga utskotts under gårdagen bordlagda utlåtanden:

n:o 28, i anledning af Andra Kammarrens beslut på grund af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för beredande af största möjliga kredit på penningmarknaden till åstadkommande af jordbruk och bostäder åt mindre bemedlade personer m. m.,

n:o 29, i anledning af Andra Kammarrens beslut på grund af väckt motion angående utredning rörande till industriens understöd upplåten kronojord m. m., samt

n:o 30, angående Andra Kammarrens fattade beslut rörande skrifvelse till Kungl. Maj:t om upphörande af tullbevakningens patrullering medelst segling och rodd å vissa kuster m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkande och memorial:

n:o 39, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande, och

n:o 40, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande motiveringen till bevillningsutskottets betänkande n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om rätt för Kungl. Maj:t att i visst fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt förhöjd tull eller tillverkningskatt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 162, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker och öfverloppsmarker i de sex nordligaste länen;

n:o 163, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af nybyggeslägenheter å vissa delar af Alträsk och Svanå kronoparker samt f. d. Selets stockfångstskog;

n:o 171, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar;

n:o 172, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckt rätt att utlämna egnahemslån;

n:o 173, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till skyddande af naturminnesmärken å kronans mark samt afsättande af vissa nationalparker; samt

n:o 174, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för jordägare att inlösa till statsverket indragna hospitalsränder m. m.

Justerades ytterligare ett protokollsutdrag för denna dag.

På hemställan af herr talmannen medgaf kammaren, att anslag, hvilka utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 2,25 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna.*

Måndagen den 24 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 164, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition, angående utläggning af ytterligare ett järnvägsspår mellan Tomteboda och Järfva järnvägsstationer m. m.;

n:o 221, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till den så kallade jordförmedlingsfonden;

n:o 222, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af ytterligare medel till norrländska nyodlingsfonden;

n:o 223, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af ytterligare medel för utlåning från fonden för rederi-näringsens understödjande;

n:o 224, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvärf af ingenjören Ernst Stridsberg tillhöriga områden å Västra Malgön;

n:o 225, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmande af aflöningsförmånerna åt öfveringenjören vid kraftverket vid Trollhättan;

n:o 202, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af extra lönetillägg för år 1909 åt en del tjänstemän och betjante, m. m.;

n:o 203, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för Kungl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark äfvensom till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarne disponera köpeskillingarna för vissa krono-egendomar;

n:o 204, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar m. m. samt i ämnet väckta motioner;

n:o 205, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Stockholms stad af visst område utaf Norra Djurgården, m. m.;

n:o 206, i anledning af väckt motion om semester för vaktbetjänte och med dem jämnställda statstjänare i de centrala ämbetsverken och hofrätterna;

n:o 209, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående det under nionde hufvudtiteln uppförda anslaget till skiften och afvittringar;

n:o 211, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af fordringsbelopp hos f. d. underlöjtnanten i armén Nils Gustaf Zetterberg, f. d. fanjunkaren Johannes Jonsson och f. d. sergeanten Anders Öqvist;

n:o 238, i anledning af Kungl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning till Malmö stad af länsfängelset i Malmö med tillhörande område samt viss del af det till centralfängelset därstädes hörande område med därå befintliga byggnader äfvensom uppförande i Malmö af nytt centralfängelse jämte länsfängelse; samt

n:o 242, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag *dels* till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 231, angående tillägg till gällande bestämmelser rörande villkoren för idkande af pantlånerörelse:

n:o 232, angående sofplatser för tredje klassens passagerare å statens järnvägar;

n:o 233, om ändring i lasaretsstadgans bestämmelser rörande tillsättandet af underläkare vid lasarett;

n:o 234, angående bestämmelser rörande skyldighet att vid allmän flottled uppföra bostäder för flottningsmanskapet; samt

n:o 235, angående val af en fullmäktig och en suppleant för fullmäktige i riksbanken;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

n:o 236, för bankokommissarien m. m. R. E. Norberg att vara fullmäktig i riksbanken; och

n:o 237, för direktören S. T. Palme att vara suppleant för fullmäktige i riksbanken.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 36, rörande lag angående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft ägande utslag;

n:o 37, angående borttagande ur strafflagstiftningen af påföljden förlust af medborgerligt förtroende;

n:o 38, angående bestämmande af vissa afgifter i sammanhang med anordnande af inrikes inkasseringsrörelse genom postverket, m. m.;

n:o 39, angående förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan, m. m.;

n:o 40, angående lag rörande byggnad och underhåll af kyrka med hvad därtill hörer, så ock af särskild sockenstufva, samt till lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prästgård;

n:o 41, rörande lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse;

n:o 42, rörande lag angående ändrad lydelse af § 70 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; samt

n:o 43, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af § 60 regeringsformen.

Vid föredragning af bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda betänkande n:o 39, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 40, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande motiveringen till bevillningsutskottets betänkande n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om rätt för Kungl. Maj:t att i visst fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt förhöjd tull eller tillverkningskatt.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 228, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning af maltdrycker m. m. äfvensom en i ämnet väckt motion;

n:o 229, i anledning af väckt motion angående höjning af tull-satserna å maltdrycker;

n:o 230, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående en extra inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1910;

n:o 243, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om rätt för Kungl. Maj:t att i visst fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt förhöjd tull eller tillverkningskatt; samt

n:o 244, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Anmälades och bordlades utskottets memorial:

n:o 222, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

n:o 223, angående den nya riksstaten.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

På hemställan af herr talmannen medgaf kammaren, att anslag, hvilka utfärdats till sammanträdet fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 25 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

Vid föredragning af statsutskottets nedannämnda under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 222, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret, och

n:o 223, angående den nya riksstaten,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 196, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående godkännande af postverkets utgifts-stater för år 1910 m. m.;

n:o 201, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående fördelning af de medel, som komma att under år 1909 och 1910 afsättas till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder, samt i ämnet väckta motioner;

n:o 207, i anledning af Riksdagens år 1908 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1907:

n:o 208, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående vissa med afvittringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker sammanhängande förhållanden;

n:o 210, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter i Alfsborgs samt Göteborgs och Bohus län;

n:o 226, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utläggning af ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna järnvägsstationer m. m.;

n:o 227, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om anslag till inköp af fastigheter, som kunna erfordras för statens nuvarande eller blifvande anläggningar vid Trollhättan m. m.;

n:o 239, angående statsregleringen för år 1910 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp;

n:o 240, med öfverlämnande af ny riksstat; samt

n:o 241, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 245, angående ändrade bestämmelser rörande automobiltrafik;

n:o 246, i fråga om kontroll öfver programmen för biograf-föreställningar; samt

n:o 247, angående utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från ekonomiskt beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till para-grafer i riksdagsbeslutet:

n:o 44, angående beredande af lånemedel för fortsatt utveckling af statens telefonväsende;

n:o 45, angående jordförmedlingsfonden;

n:o 46, angående öfverlämnande af medel till den s. k. norrländska nyodlingsfonden;

n:o 47, angående anslag till anskaffande af ny rörlig materiell vid statens redan trafikerade järnvägar;

n:o 48, angående anslag till fullbordande af statsbanan från Morjärv till Lappträsk m. m.;

n:o 49, angående anslag till fortsättning af statsbanan från Bastuträsk och vidare till Kallholmsfjärden;

n:o 50, angående anslag till fortsättning af statsbanan från Östersund till Ströms vattudal m. m.;

n:o 51, angående anslag till fortsättning af statsbanan från Järna öfver Vagnhärad och Nyköping till Norrköping;

n:o 52, angående anvisande af medel för utläggning af ytterligare ett järnvägsspår mellan Tomteboda och Järfva järnvägsstationer, m. m.;

n:o 53, angående anvisande af medel för inköp af områden, erforderliga för blifvande dubbelanordningar å vissa järnvägslinjer;

n:o 54, angående anvisande af ytterligare medel till anläggning af en reparationsverkstad vid Notviken;

n:o 55, angående anvisande af medel till utvidgning af inseglingstrännan till Trelleborgs hamn;

n:o 56, angående anvisande af medel för anläggning af en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg;

n:o 57, angående anvisande af medel till anläggningar, afsedda att distribuera elektrisk energi från statens kraftstationer vid Trollhättan;

n:o 58, angående anvisande af medel till inköp af fastigheter vid Trollhättan;

n:o 59, angående uppförande af nya byggnader och anskaffande af nya inventarier för allmänna barnbördshuset i Stockholm;

n:o 60, angående banokvinsten;

n:o 61, angående val af två fullmäktige i riksbanken och två fullmäktige i riksgäldskontoret samt suppleanter för Riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk;

n:o 62, angående nytt reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; samt

n:o 63, angående förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne m. m.

Justeras fem protokollsutdrag för denna dag.

Tillkännagafs att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla Riksdagens samtliga ledamöter att onsdagen den 26 innevarande månad klockan 11 förmiddagen infinna sig uti slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, begifva sig till rikssalen för att inhämta Kungl. Maj:ts svar å Riksdagens skrifvelse den 27 nästlidne februari angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar samt därefter, enligt § 36 i riksdagsordningen, af Kungl. Maj:t i nåder hemförlovas.

Kammaren åtskildes kl. 1,25 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 26 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Justerades protokollen för den 19 i denna månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 64, i afseende å statsregleringen och rörande de med statsverket gemenskap ägande ämnen;

n:o 65, angående utbetalning af anslag till riksdags- och revisionskostnader;

n:o 66, angående beräkningen af riksgäldskontorets utgifter och inkomster;

n:o 67, angående dispositionen af besparingarna å hufvudtitlarna;

n:o 68, angående statsregleringen;

n:o 69, angående förslag till lag om skogsaccis, m. m.;

n:o 70, angående förslag till lagbestämmelser i syfte att för vissa personer försvåra åtkomsten af starka drycker m. m.;

n:o 71, angående ändrad lydelse af 1, 3, 8 och 52 §§ i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften;

n:o 72, angående höjning af tullsatserna å maldrycker;

n:o 73, angående en extra inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1910;

n:o 74, angående ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst den 13 september 1907 samt i förordningen angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1910;

n:o 75, angående begränsning af rösträtten å vägstämma;

n:o 76, angående förslag till lag om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid;

n:o 77, angående förslag till lag angående husbehofsskogar m. m.;

n:o 78, angående lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884;

n:o 79, angående förslag till lag om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881;

n:o 80, angående förslag till lag om ändrad lydelse af 6, 7, och 8 §§ i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndiges egendom samt till lag om ändrad lydelse af 125 och 127 §§ konkurslagen;

n:o 81, angående förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län;

n:o 82, angående lag rörande folkskoleväsendet i vissa städer, lag om ändrad lydelse af 1 § i kungl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd- och skolråd den 21 mars 1862, och lag om ändrad lydelse af 2 och 28 §§ i lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902;

n:o 83, angående förslag till lag om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning;

n:o 84, angående ändrad lydelse af 9 § i lagen angående köttbesiktning och slakthus den 22 december 1897;

n:o 85, angående lag om konsularjurisdiktion;

n:o 86, angående förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, m. m.;

n:o 87, angående förslag till lag om ändrad lydelse af 33, 35 och 37 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående in-teckning i fast egendom m. m.;

n:o 88, angående förslag till lag om ändrad lydelse af § 16 i värnpliktslagen den 14 juni 1901;

n:o 89, angående ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning af maltdrycker m. m.;

n:o 90, angående förslag om rätt för Kungl. Maj:t att i visst fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt förhöjd tull eller tillverkningskatt;

n:o 91, angående förslag till ecklesiastik boställsordning;

n:o 92, angående förslag till förordning angående ändrad ly-

delse af vissa §§ i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrifning m. m.;

n:o 93, angående förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m.;

n:o 94, angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper;

n:o 95, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst;

n:o 96, rörande lag angående emissionsbanker m. m.;

n:o 97, angående åtskilliga på grund af § 89 regeringsformen väckta frågor:

n:o 98, angående stämpel å bevis om tillstånd att köra med automobil å allmän väg eller gata m. m.;

n:o 99, rörande förordningen angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa m. m.;

n:o 100, angående beredande genom det allmännas försorg af rättshjälp i vissa fall åt genom olycksfall i arbete skadade arbetare eller deras efterlevande;

n:o 101, angående förslag till förordning om ersättning i anledning af kroppsskada, ådragen under militär tjänstgöring m. m.;

n:o 102, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna;

n:o 103, rörande förslag till lag angående tillsättning af prästerliga tjänster;

n:o 104, angående statsunderstöd till kommunala och enskilda läroanstalter; samt

n:o 105, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Herr talmannen och kammarens ledamöter afgingo kl. 10,50 f. m. till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls af pastorsadjunkten C. A. H. Kihlén.

Till åtlydnad af Kungl. Maj:ts nådiga kallelse begaf sig kammaren efter gudstjänstens slut till rikssalen, där jämväl Andra Kammaren infann sig. Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet grefve Hamilton uppläst Kungl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Lindman att å Kungl. Maj:ts vägnar meddela Riksdagen Kungl. Maj:ts svar på Riksdagens skrifvelse den 27 februari 1909 angående af Riksdagen beslutade ändringar

i rikets grundlagar äfvensom avsluta Riksdagen, blef det nådiga svaret af hans excellens herr statsministern uppläst. Därpå framförde talmännen hvar för sig kamrarnas undersåtliga välönskningar, hvarefter, och sedan riksdagsbeslutet blifvit af herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst, hans excellens herr statsministern förklarade 1909 års lagtima riksmöte vara avslutadt.

Efter det kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och där intagit sina platser, framträdde herr Lundeberg till talmansbordet och yttrade:

Våra förhandlingar äro nu avslutade. För visso önska vi alla af uppriktigt hjärta, att de under vårt arbete vunna resultatene måtte lända till fäderneslandets sanna båtнад och välfärd. Måtte äfven lycka och trefnad möta eder alla, mina herrar, i edra hem, i eder verksamhet! Och till sist min vörndnadsfulla tacksamhet för all den vänskap, allt det förtroende, som under vårt samarbete här kommit mig till del! Och likaså en vördsam önskan att få vara i eder vänliga hägkomst bevarad!

Detta tal besvarades af herr Anderson, Albert, i följande ordalag:

Herr brukspatron! Såsom den äldste af Första Kammarens ledamöter får jag till eder frambära vår varma och hjärtliga tack-sägelse för den opartiska, den utmärkta ledningen af våra förhandlingar. De hafva varit under denna riksdag mera viktiga och af större betydelse än vanligt. Arbetet inom Riksdagen och följaktligen äfven inom denna kammare har ock ökats i icke ringa mån, och detta, herr brukspatron, har äfven för eder såsom talman varit betungande. Vi hoppas och önska, att ni under ledigheten måtte återhämta de krafter, som på detta ansträngande arbete förbrukats, och att vid kommande riksdag vi åter måtte få se eder innehafva den förtroendepost, som ni under denna riksdag med sådan utmärkelse beklädt.

Vi anhålla att få vara inneslutna i eder vänskap och välvilja och be att få uttala vår hjärtliga tillgifvenhet för eder, herr brukspatron.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,20 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.
